

Bezdarbnieka pabalsts ES

Publicēts: 30.10.2020.

 [Kas jādara, zaudējot darbu citā ES dalībvalstī?](#)

 [Kad ir tiesības saņemt Latvijas bezdarbnieka pabalstu, ja pēdējā nodarbinātība ir bijusi citā ES dalībvalstī?](#)

 [Kas jānokārto, lai saņemtu bezdarbnieka pabalstu?](#)

Bezdarbnieka pabalsts saskaņā ar Regulu Nr.883/2004 un Regulu Nr.987/2009

No 2010.gada 1.maija stājās spēkā Regula Nr.883/2004 „*Par sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšanu*”(turpmāk – Regula Nr.883/2004) un Regula Nr.987/2009 „*ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai Nr.883/2004*” (turpmāk – Regula Nr.987/2009), kuras aizstāja līdz šim spēkā esošās Regulas Nr.1408/71 un Nr.574/72.

No 2010.gada 1.maija minētās regulas attiecas uz ES dalībvalstīm, bet no 2011.gada 1.janvāra tās attiecas arī uz trešo valstu valstspiederīgajiem, ja vien viņi likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā un nav saistīti tikai ar vienu dalībvalsti.

No 2012.gada 1.aprīļa Regula Nr.883/2004 un Regula Nr.987/2009 attiecas arī uz Šveici. Savukārt no 2012.gada 1.jūnija minētās regulas attiecas arī uz EEZ dalībvalstīm – Norvēģiju, Lihtenšteinu un Īslandi. Turpmāk tekstā ES/EEZ dalībvalstis un Šveice tiek definētas kā ES dalībvalstis.

Vispārējie principi

Visu ES dalībvalstu sociālās apdrošināšanas likumos ir iestrādātas prasības, kas garantē pabalsta saņemšanu bezdarba gadījumā, kaut arī ekonomisku, vēsturisku un praktisku iemeslu dēļ katrā valstī esošās sociālās drošības shēmas ir atšķirīgas. Tā kā atšķirīgo nacionālo shēmu pastāvēšana var radīt grūtības gadījumos, kad iesaistītas divas vai vairākas dalībvalstis, Eiropas Kopienas likumdošana sociālās drošības jomā koordinē šīs nacionālās shēmas, lai dažādu valstu likumu piemērošana negatīvi neietekmētu tos cilvēkus, kas pārvietojas ES robežās. Koordinācija nozīmē to, ka dalībvalstis var brīvi izvēlēties pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību, bezdarbnieka pabalsta apmēra aprēķināšanu, vienlaikus ievērojot kopējos noteikumus un principus, ko noteikusi Kopienas likumdošana.

ES tiesību aktu noteikumi par bezdarbnieka pabalstu balstās uz trim pamatprincipiem:

1) Apdrošināšanas vai nodarbinātības periodu summēšanas princips starp dalībvalstīm. Tas dod tiesības personai, kura ieradies no citas dalībvalsts, sākt strādāt un pēc kāda laika darbu zaudējusi, saņemt pabalstu Latvijā, ņemot vērā personas apdrošināšanas periodus citā dalībvalstī. Apdrošināšanas periodi tiek summēti, lai izpildītu Latvijas nosacījumus pabalsta piešķiršanai.

2) Bezdarbnieka pabalsta eksporta princips laikā, kad tiek meklēts darbs citā dalībvalstī. Tas ļauj bezdarbniekam, kurš saņem bezdarbnieka pabalstu Latvijā, doties darba meklēšanas nolūkā uz citu dalībvalsti un periodā līdz 3 mēnešiem turpināt saņemt Latvijas piešķirto bezdarbnieka pabalstu. Trīs mēnešu periods var tikt pagarināts līdz sešiem mēnešiem, ja bezdarbnieks šo trīs

mēnešu laikā nebūs atradis darbu un viņam joprojām būs saglabājušās tiesības uz Latvijas bezdarbnieka pabalstu. Šīm tiesībām, atšķirībā no citiem Regulas pabalstiem, ir noteikts laika ierobežojums, un tās tiek piešķirtas tām personām, kuras izpilda Regulā paredzētos nosacījumus. Pabalsta eksporta gadījumā pabalstu turpina izmaksāt VSAA, pēc tam, kad ir saņemta informācija no attiecīgās dalībvalsts kompetentās iestādes par bezdarbnieka reģistrēšanos šīs valsts nodarbinātības dienestā un visu ar darba meklēšanu saistīto pienākumu pildīšanu.

3) Trešais princips attiecas uz personu, kura ir strādājusi vienā dalībvalstī, bet pastāvīgi dzīvojuši citā, un tās tiesībām saņemt bezdarbnieka pabalstu savā dzīvesvietas valstī, piemēram, pierobežas darbiniekam.

Bezdarbnieka tiesības un pienākumi saskaņā ar ES noteikumiem

Apdrošināšanas periodu summēšana

Ja tiesību uz bezdarbnieka pabalstu iegūšana, paturēšana, ilgums vai atgūšana ir atkarīga no apdrošināšanas periodu izpildes, tiek ņemti vērā jebkurā citā dalībvalstī izpildītie apdrošināšanas periodi, tā, it kā tie būtu izpildīti saskaņā ar Latvijas tiesību aktiem. Līdz ar to, nosakot personas tiesības uz Latvijas bezdarbnieka pabalstu un nosakot bezdarbnieka pabalsta izmaksas ilgumu, tiek ņemti vērā arī jebkurā citā dalībvalstī iegūtie apdrošināšanas periodi.

Nepieciešamie dokumenti

Lai varētu summēt Latvijas apdrošināšanas periodus kopā ar apdrošināšanas periodiem citā ES valstī, personai nepieciešams iesniegt VSAA U1 dokumentu „Periodi, kas jāņem vērā, lai izmaksātu bezdarbnieka pabalstus”. Šo dokumentu izsniedz tās valsts kompetentā iestāde, kurā persona ir strādājusi. Tajā tiek norādīti nodarbinātības/apdrošināšanas periodi citā dalībvalstī, darba attiecību pārtraukšanas iemesls u.c. nepieciešamā informācija. Ja persona neiesniedz U1 dokumentu kopā ar iesniegumu pabalsta saņemšanai, tad VSAA to pieprasa no attiecīgās dalībvalsts kompetentās iestādes.

Bezdarbnieka pabalsta eksports

Jautājums par pabalstu eksportu ir cieši saistīts ar attiecīgās personas pieeju darba tirgum konkrētā dalībvalstī, kas ietekmē arī tiesības meklēt darbu. Bezdarbnieks, kurš jau saņem bezdarbnieka pabalstu Latvijā vai kuram ir noteiktas tiesības šī pabalsta saņemšanai, var izlemt doties darba meklējumos uz kādu no ES dalībvalstīm un turpināt saņemt Latvijas bezdarbnieka pabalstu periodā līdz 3 mēnešiem no izbraukšanas dienas, kā arī šis periods var tikt pagarināts uz laiku līdz sešiem mēnešiem. Lai, meklējot darbu citā ES dalībvalstī, varētu turpināt saņemt Latvijas bezdarbnieka pabalstu, savlaicīgi nepieciešams pieprasīt no VSAA U2 dokumentu „Bezdarbnieka pabalsta tiesību saglabāšana”. Šajā laikā bezdarbnieka pabalstu turpinās izmaksāt VSAA, pēc visas nepieciešamās informācijas saņemšanas no attiecīgās dalībvalsts kompetentās iestādes par bezdarbnieka reģistrēšanos un darba meklētāja pienākumu pildīšanu šajā dalībvalstī.

Ja bezdarbnieks šajā laikā nebūs atradis darbu, bet viņam būs tiesības saņemt bezdarbnieka pabalstu ilgāku periodu, tad persona varēs turpināt saņemt šo pabalstu tikai tad, ja atgriezīsies Latvijā līdz 3 vai 6 mēnešu perioda beigām (sīkāku informāciju lasīt zemāk).

Nosacījumi:

Bezdarbniekam ir jāatbilst zemāk minētajiem nosacījumiem, lai varētu turpināt saņemt Latvijas bezdarbnieka pabalstu, meklējot darbu citā dalībvalstī:

personai ir jābūt reģistrētai Nodarbinātības valsts aģentūrā kā bezdarbniekam un jābūt tur pieejamaivismaz četras nedēļas pirms izbraukšanas no Latvijas. Atsevišķos gadījumos šis periods var tikt saīsināts. Šis periods var tikt saīsināts, piemēram, ja persona, kura atbilst visiem pārējiem nosacījumiem, dodas līdzī laulātajam, kas sācis strādāt citā dalībvalstī;

personai līdz izbraukšanas brīdim ir jābūt noteiktām tiesībām uz Latvijas bezdarbnieka pabalstu;

personai ir jādodas uz citu dalībvalsti tikai darba meklējuma nolūkos. Persona, kura dodas uz ārzemēm citu motīvu vadīta, neatbilst šim nosacījumam un nevar pretendēt uz bezdarbnieka pabalsta eksportu.

Nepieciešamie dokumenti

Bezdarbniekam, kurš vēlas doties darba meklējumos uz citu ES valsti un atbilst augstāk minētajiem nosacījumiem, jāpieprasa VSAA U2 dokuments.

U2 dokuments apstiprina bezdarbnieka tiesības uz Latvijas bezdarbnieka pabalstu, meklējot darbu citā dalībvalstī. Bezdarbniekam VSAA izsniegtais dokuments jāuzrāda attiecīgās dalībvalsts nodarbinātības dienestam.

Lai saņemtu U2 dokumentu, personai ir jāaizpilda iesniegums „Iesniegums U2 dokumenta „Tiesību uz bezdarbnieka pabalstu saglabāšana” saņemšanai”. Saskaņā ar šo iesniegumu U2 dokuments tiek izsniegts uz laiku līdz trīs mēnešiem. Ja šo trīs mēnešu laikā persona attiecīgajā dalībvalstī nebūs atradusi darbu un viņai būs saglabājušās tiesības uz Latvijas bezdarbnieka pabalstu, šis periods var tikt pagarināts uz laiku līdz sešiem mēnešiem. Lai pagarinātu bezdarbnieka pabalsta saņemšanas periodu, personai VSAA Starptautisko pakalpojumu nodaļai jāatsūta iesniegums „Iesniegums U2 dokumenta „Tiesību uz bezdarbnieka pabalstu saglabāšana” saņemšanai – tiesību uz bezdarbnieka pabalstu pagarināšanai”.

Iesniegums ir jāiesniedz ne vēlāk kā 14 darba dienas pirms izbraukšanas no Latvijas. Savukārt iesniegums tiesību uz bezdarbnieka pabalstu pagarināšanai līdz sešiem mēnešiem, jānosūta vismaz 21 dienu pirms trīs mēnešu perioda beigu datuma.

VSAA [Starptautisko pakalpojumu nodaļa](#) izsniegs U2 dokumentu ne ātrāk kā 7 dienas pirms izbraukšanas datuma, ko persona norādījusi savā iesniegumā. Savukārt U2 dokuments par bezdarbnieka pabalsta saņemšanas termiņa pagarināšanu līdz sešiem mēnešiem, tiks nosūtīts uz iesniegumā norādīto adresi.

Personai pirms izbraukšanas jānoskaidro, kādi ir ierobežojošie pasākumi konkrētajā dalībvalstī. U2 dokuments pats par sevi nerada tiesības meklēt darbu un turpināt saņemt Latvijas bezdarbnieka pabalstu, meklējot darbu citā dalībvalstī.

Informāciju par noteikumiem, ko piemēro dalībvalstis, var meklēt [EURES portālā](#)

Iesnieguma veidlapu var saņemt arī [VSAA teritoriālajās nodaļās](#) vai Starptautisko pakalpojumu nodaļā.

Pienākumi dalībvalstī, kur tiek meklēts darbs:

7 dienu laikā jāreģistrējas tās dalībvalsts nodarbinātības dienestā, kurā tiek meklēts darbs;

reģistrējoties dalībvalsts nodarbinātības dienestā, jāuzrāda VSAA izdots U2 dokuments, kā arī minētais dokuments jānosūta šīs dalībvalsts kompetentajai iestādei. U2 dokumentā tiek norādīts: bezdarbnieka izbraukšanas datums; termiņš, kurā bezdarbniekam jāreģistrējas kā darba meklētājam tajā dalībvalstī, kurā tiek meklēts darbs; periods, kura laikā personai saglabājas tiesības uz bezdarbnieka pabalstu, kā arī apstākļi, kas var ietekmēt tiesības uz pabalstu;

jāveic nepieciešamie bezdarbnieka pienākumi saskaņā ar konkrētās dalībvalsts noteikto kārtību.

Atgriešanās Latvijā

Gadījumā, ja persona nav atradusi darbu citā dalībvalstī trīs vai sešu mēnešu laikā pēc izbraukšanas no Latvijas, bet tai saskaņā ar Latvijas tiesību aktiem ir tiesības saņemt bezdarbnieka pabalstu ilgāku periodu, tad persona var turpināt saņemt bezdarbnieka pabalstu Latvijā ar noteikumu, ja tā ir atgriezusies Latvijā pirms noteiktā trīs vai sešu mēnešu perioda (saskaņā ar U2 dokumentā norādīto).

Bezdarbniekam atkārtoti izbraucot uz citu dalībvalsti darba meklējumos, nav tiesības saņemt Latvijas bezdarbnieka pabalstu. Lai atkārtoti izbrauktu darba meklējumos uz citu dalībvalsti un saņemtu Latvijas bezdarbnieka pabalstu, personai atbilstoši nacionālajiem tiesību aktiem jānostrādā noteiktais periods, kas nepieciešams, lai personai būtu tiesības saņemt pabalstu un jāiegūst no jauna bezdarbnieka statuss.

Personas, kuru dzīvesvieta ir Latvijā, strādājot citā dalībvalstī

Pierobežas darbinieks, kura pastāvīgā dzīvesvieta, strādājot citā ES dalībvalstī, ir Latvijā, bezdarba gadījumā saņem bezdarbnieka

pabalstu no Latvijas arī tajā gadījumā, ja pēdējā nodarbinātība nav bijusi Latvijā.

Pierobežas darbinieks – ir katra persona, kas veic darbību nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā kādā dalībvalstī, kurā parasti atgriežas katru dienu vai vismaz vienreiz nedēļā.

Darbinieks, kura dzīvesvieta, strādājot citā dalībvalstī, tiek saglabāta Latvijā, bezdarba gadījumā var saņemt bezdarbnieka pabalstu no Latvijas, ja viņš atbilst visiem ES noteikumiem par dzīvesvietas saglabāšanu. ES tiesību akti nosaka, ka dzīvesvietas noteikšanai tiek ņemti vērā tādi faktori, kā:

- uzturēšanās ilgums un nepārtrauktība attiecīgo dalībvalstu teritorijā;
- veiktās darbības būtība, stabilitāte un jebkura darba līguma ilgums;
- ģimenes stāvoklis un ģimenes saites;
- nealgotu darbību veikšana;
- mājokļa situācija, jo īpaši tas, cik tā ir pastāvīga;
- dalībvalsts, kurā personu uzskata par dzīvojošu nodokļu piemērošanai.

Bezdarbnieks, kas savas pēdējās nodarbinātības laikā citā dalībvalstī ir dzīvojis Latvijā, reģistrējas kā bezdarbnieks Latvijas Nodarbinātības valsts aģentūrā. Papildus šāds bezdarbnieks var reģistrēties kā darba meklētājs arī pēdējās nodarbinātības valstī. Šajā gadījumā viņam jāievēro arī saistības, ko piemēro šajā valstī. Par reģistrēšanos arī pēdējās nodarbinātības valstī, bezdarbniekam jāinformē VSAA un NVA.

Personai saņemt bezdarbnieka pabalstu savas dzīvesvietas valstī būs tikai atsevišķos gadījumos, kad persona, strādājot citā dalībvalstī būs saglabājusī ciešu saikni ar savas dzīvesvietas valstī. Prioritāri tiesības saņemt bezdarbnieka pabalstu savas dzīvesvietas valstī ir šādām personu grupām: jūrniekiem; personām, kuras parasti darbojas divās vai vairāk dalībvalstīs; personām, uz kurām attiecas regulas 16.pantā norādītā vienošanās, ja tie savas pēdējās nodarbinātības laikā dzīvojuši dalībvalstī, kas nav kompetentā valsts. Savukārt, tiesības saņemt bezdarbnieka pabalstu citām darbinieku kategorijām, būs tikai pēc ļoti rūpīgas visu apstākļu izvērtēšanas.

Personām, kurām pēdējā nodarbinātība ir citā dalībvalstī, bet bezdarbnieka pabalstu pieprasa dzīvesvietas valstī, papildus iesniegumam bezdarbnieka pabalsta piešķiršanai, ir jāaizpilda Anкета „Par pastāvīgās dzīvesvietas noteikšanu nodarbinātības laikā citā ES/EEZ valstī”.

Īpaši noteikumi bezdarbnieka pabalstu nodrošināšanā pašnodarbinātiem pierobežas darbiniekiem
(*spēkā no 28.06.2012.*)

Saskaņā ar Regulas Nr.883/2004 65.a pantu (*spēkā no 28.06.2012.*) pašnodarbinātam pierobežas darbiniekam, kura dzīvesvietas dalībvalstī nav bezdarbnieku pabalstu sistēmas, kura attiektos uz pašnodarbinātām personām, bet kurš pēdējās nodarbinātības valstī bija pakļauts bezdarba apdrošināšanai, ir jāreģistrējas un jāpieprasa bezdarbnieka pabalsts tajā dalībvalstī, kurā viņš veica savu pēdējo darbību kā pašnodarbināta persona un bija apdrošināts bezdarba gadījumam. Papildus šāds bezdarbnieks var pieteikties arī dzīvesvietas dalībvalsts nodarbinātības dienestā un meklēt darbu šajā dalībvalstī, informējot par to tās dalībvalsts iestādi, kura nodrošina pabalstu.

Savukārt, ja šāds bezdarbnieks nevēlas palikt pieejams tās dalībvalsts nodarbinātības dienestiem, kurā viņš veica savu pēdējo darbību, bet vēlas meklēt darbu savā dzīvesvietas dalībvalstī, tad bezdarbnieks var izmantot bezdarbnieka pabalsta eksporta nosacījumus. Šādā gadījumā bezdarbniekam kompetentajai iestādei (iestādei, kas ir atbildīga par bezdarbnieka pabalsta nodrošināšanu) jālūdz izsniegt U2 dokumentu. Attiecībā uz šādiem bezdarbniekiem netiek piemērots nosacījums, ka bezdarbniekam pirms aizbraukšanas jābūt reģistrētam kompetentās dalībvalsts nodarbinātības dienestā kā darba meklētājam vismaz četras nedēļas kopš palikšanas bez darba, kā arī šādiem bezdarbniekiem bezdarbnieka pabalsta eksporta periods var tikt pagarināts uz laiku, kurā bezdarbniekam ir tiesības uz kompetentās dalībvalsts piešķirto bezdarbnieka pabalstu.

Ja šāds bezdarbnieks ir izlēmis izmantot bezdarbnieka pabalsta eksporta nosacījumus un meklēt darbu Latvijā, tad viņam 7 dienu

laikā no izbraukšanas dienas jāreģistrējas NVA un jāpilda visi darba meklētāja pienākumi saskaņā ar Latvijas tiesību aktos noteikto.

Atcerieties!

- 1) Bezdarbnieka pabalsts jāpieprasa tajā ES dalībvalstī, kurā Jūs pēdējo reizi bijāt nodarbināts.
- 2) Ja pēc bezdarbnieka pabalsta piešķiršanas citā ES dalībvalstī, Jūs vēlaties atgriezties Latvijā un meklēt darbu šeit, Jūs varat kompetentajai iestādei, kura piešķirusi pabalstu, pieprasīt U2 dokumentu un turpināt saņemt šis valsts piešķirto pabalstu līdz 3 vai 6 mēnešiem, ievērojot visus augstāk minētos nosacījumus.
- 3) Pēc darba attiecību pārtraukšanas citā ES dalībvalstī, Jums šīs dalībvalsts kompetentajai iestādei jāpieprasa U1 dokuments, kurā būs norādīti Jūsu nodarbinātības un apdrošināšanas periodi šajā valstī.
- 4) Ja Jūs esat bijis nodarbināts citā ES dalībvalstī, tad pieprasot bezdarbnieka pabalstu Latvijā, Jums iesniegumā bezdarbnieka pabalsta piešķiršanai ir jānorāda nodarbinātības valsts un darba devēja nosaukums un adrese, nodarbinātības sākuma un beigu datums, apdrošināšanas numurs nodarbinātības valstī. Ja Jūs neesat pēdējās nodarbinātības valstī pieprasījis U1 dokumentu, kas apliecina Jūsu apdrošināšanas stāžu šajā valstī, tad Jums ir jāiesniedz apdrošināšanas stāžu attiecīgajā dalībvalstī apliecinošus dokumentus (izziņas, darba līgumu kopijas, pēdējās nodokļa aprēķina paziņojuma kopijas (P60 – ja ir bijusi nodarbinātība Īrijā vai Apvienotajā Karalistē), ienākumu izziņas no iepriekšējā darba devēja (P45 – ja ir bijusi nodarbinātība Īrijā vai Apvienotajā Karalistē), vai jebkuri citi dokumenti, kas apliecina Jūsu nodarbinātību citā ES dalībvalstī). Nodarbinātību citā ES dalībvalstī apliecinoši dokumenti ir jāiesniedz arī tajā gadījumā, ja Jums pēdējā nodarbinātība ir bijusi Latvijā, bet pirms tam esat strādājis citā ES dalībvalstī un citas dalībvalsts apdrošināšanas stāžs nepieciešams tiesību uz bezdarbnieka pabalstu noteikšanai vai bezdarbnieka pabalsta izmaksas ilguma noteikšanai (apdrošināšanas periodu summēšanai).

<https://www.vsaa.gov.lv/lv/bezdarbnieka-pabalsts-es>